

Ústav germánských studií

Oponentský posudek bakalářské práce

Jméno studenta: Michal Kořenář

Název práce: *Audiovisuele vertaling met vertaalreflectie van het Nederlands naar het Tsjechisch*

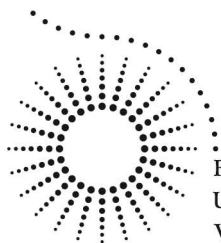
Commented translation of an audiovisual track from Dutch to Czech
Komentovaný překlad audiovizuální stopy z nizozemštiny do češtiny

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Rakšányiová, CSc.

Bakalářská práce Michala Kořenáře splňuje formální i obsahové náležitosti; v práci nechybí žádná z nezbytných součástí. Rozsahem 44 normostran souvislého textu (bez Obsahu, Bibliografie a Příloh) splňuje požadavky na bakalářskou práci. Jazykem práce je nizozemština.

Po formální stránce nemám žádné významné připomínky. Práce obsahuje všechny nezbytné kapitoly včetně Obsahu, Úvodu, teoretické části, praktické části, Závěru, Abstraktu v češtině, nizozemštině a angličtině, Klíčových slov a Bibliografie; navíc jsou zahrnuty i nezbytné Přílohy jak přímo v práci, tak na přiloženém audiovizuálním CD. Student si dobře osvojil formální zvyklosti při psaní odborných prací (dělení a číslování kapitol a podkapitol, vyznačování odkazů a citací, poznámkový aparát, bibliografie). Nutno ovšem podotknout, že poznámkový aparát téměř nevyužil. Typograficky je práce na dobré úrovni, student důsledně používá prostředky pro citování či kurzívu pro vyznačování názvů děl, překládané pasáže jsou vždy jasně odlišeny od vlastního textu práce.

Po jazykové stránce je práce na slušné úrovni, i když se autorovi ne vždy podařilo vyhnout zbytečným jazykovým chybám. Nejedná se sice o chyby, které by bránily porozumění, ale dalším pročtením by se určitě dalo většině z nich předejít: jedná se například o banální pravopisné chyby, tzv. „d/t fouten“ (např. „begeleidt“ namísto „begeleid“, str. 16; „verbetert“ místo „verbeterd“, str. 51), často jde o chyby morfologické (např. „populariseerde“ místo „populariserende“, str. 38). Z hlediska slovní zásoby je práce na nadstandardní úrovni, přesto se najdou případy špatně zvolených výrazů, které by měl

Ústav germánských studií

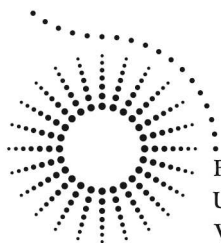
absolvent bakalářského studia už ovládat (např. „moest niet“ místo „hoefde niet“, str. 50; nebo opakované špatné použití slova „maar“, kde by správně mělo být „echter“).

Student si vybral téma, které je nadmíru aktuální, a zároveň při jeho zpracování mohl zúročit doposud nabyté jazykové schopnosti a znalosti z oboru translatologie. Hlavním cílem byl komentovaný audiovizuální překlad, konkrétně se jednalo o přípravu titulků ke krátkému nizozemskému edukativnímu dokumentu z oblasti biologie.

V úvodní části zvláště oceňuji, že pisatel jasně definuje jak svou metodu, tak cíle své práce. Je zřejmé, že se dobře seznámil s relevantní translatologickou literaturou, z níž bude využívat hlavně model Ch. Nordové a strategie popsané A. Chestermanem a J. Levým. Jak správně pisatel uvádí, přímo titulkování není v odborné literatuře věnována dostatečná pozornost: vychází tedy jen z aktuální publikace M. Pošty.

Práce má jasnou a přehlednou strukturu, v níž Michal Kořenář postupně analyzuje výchozí text, posléze jej transkribuje a překládá z nizozemštiny do češtiny, překlad opatřuje komentářem doplněným mnoha příklady. Návazně pak z vyhotoveného překladu připravuje podle jasně popsaných zásad titulky, které pomocí počítačového programu nakonec propojí s původním filmem. Konkrétní výsledky jeho překladatelského snažení je možné spustit z přiloženého CD.

Celkově práce přesně splňuje, co si student předsevzal, jeho strategii hodnotím jako výbornou a výsledky jako přínosné. Bohužel, stejně jako se pisatel nevyvaroval chyb v nizozemštině, není bez chyby ani český překlad, který pořídil. Někdy se jedná o formální maličkosti typu „svoji“ místo „svoji“ (str. 25, 27), někdy ovšem i o významové posuny (např. v originále „zorgdieren“ místo „zoogdieren“, v češtině pak chybí výraz „savci“, str. 26). Nejsem odborníkem na genetiku, přesto se domnívám, že spojení „ATG a C“ je zavádějící a pramení z toho, že student musel text transkribovat. Přitom se jedná o čtyři báze DNA, které se navzájem kombinují, mělo by tedy být: „A, T, G a C“. Ze stylistického hlediska bych také vytkla používání předložky „na“ ve spojení „na DNA“ místo běžnějšího českého „v DNA“ – zde vidím doslovný překlad nizozemského „op“. Za překladatelský nedostatek považuji překlad idiomu „iemand voor zijn karretje spannen“ (znamená: někoho využít). Překlad „geny zaprahávají jedince za kočár, aby se mohly samy rozmnožit“ považuji za velmi bizarní,

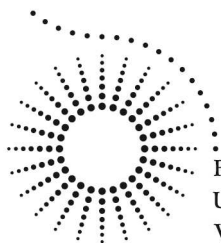

Ústav germánských studií

o to víc, že se jedná o předposlední větu, tedy o jakési vyvrcholení celého pořadu. Zmíněné chyby v překladu byly bohužel přeneseny i do titulků. Ve výsledku tedy titulky k desetiminutovému pořadu obsahují řadu banálních chyb, kterých by se filolog rozhodně neměl dopouštět, protože pak výsledný produkt připomíná desítky jiných titulků, kterými amatérští překladatelé sytí český internet. Problematická je zde zejména interpunkce (celkem 7 chyb), vyskytují se překlapy (celkem 8 případů), ale objevují se bohužel i chyby v notoricky známých koncovkách („nositely“, „svoji“ a „tvoji“ ve 4. pádě, „organisms se rozmnožovali“, „geny mohli sami“...), morfologicky nesprávný je tvar „tyto vlákna“ a syntakticky neodpovídá použití zájmena „svůj“ v následující větě: „Krokodýlí matku stojí strašně energie a času péče o svá mláďata“ – zájmeno „svůj“ musí odkazovat na podmět, mělo by tedy být: „její“. Jinak ale musím uznat, že titulky jsou zdařilé, obsahují nutné penzum informací a přitom jsou dostatečně zkomprimované, aby měl divák dost času na jejich přečtení. Jako téma ke zvážení bych ještě zmínila to, čemu se v literární teorii říká enjambement neboli přesah – zde mám na mysli pokračování jednoho syntaktického celku v několika po sobě jdoucích záběrech. Z profesionálních titulků jsem totiž získala dojem, že je lepší, když záběr končí zároveň se syntaktickou jednotkou (jednoduše řečeno tedy tečkou nebo čárkou), i za cenu toho, že je potřeba delší souvětí rozdělit. Co k tomu říká odborná literatura?

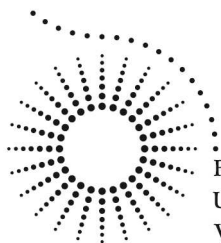
Protože práce celkově splňuje vytčené cíle, zaměřím se nadále na několik dílčích aspektů, o kterých by student mohl pohovořit u obhajoby.

1. Výběr korpusu. Volba konkrétního audiovizuálního textu není dostatečně zdůvodněna. Jak sám student uvádí, jedná se o dokument ze vzdělávací řady zaměřené na nizozemské středoškolačky. Mohl tedy sáhnout i po kterémkoli jiném dílu z této řady, zvláště když uvádí, že překládaný dokument na několika místech navazuje na díly předchozí. Řídil se student při výběru „užitečností“ textu (případnou použitelností i v českém prostředí), nebo pro něj byly primární spíše textové kvality (tedy text jako výzva pro překladatele)? Nad kterými jinými texty uvažoval? Je překlad podobných filmů vůbec přínosný? Existují podobné pořady i u nás (ať už české nebo přeložené z jiných jazyků), nebo se jedná v nizozemském případě o něco unikátního?

Ústav germánských studií

2. Titulky versus dabing. Student si od začátku práce klade za cíl pořídit titulky, o jiné možnosti neuvažuje. Je to pochopitelné, protože tuto práci může odvést sám a celou, od transkripce po technické zhotovení titulků. Přesto se nabízí otázka, zda je to varianta nejvhodnější pro tento druh pořadu. V českém prostředí je potřeba si uvědomit, že našinec není na titulky tolik zvyklý jako na dabing, tím spíše to platí pro děti (pořad by byl v Česku určený pro děti ve věku 14-15 let, viz str. 13). Bylo by pro danou věkovou kategorii vůbec možné sledovat titulky a zároveň obraz? A v kombinaci s poměrně nezvyklou nizozemštinou – nebyl by nizozemský zvuk pro české pubescenty příliš rušivým prvkem? Žáci mají pořad nejen sledovat, ale ještě si z něj co nejvíce zapamatovat (o psaní poznámek tu asi nemůže být řeč, to by museli pořad zhlédnout několikrát).
3. Překlady odborných textů. Měli by popularizační a odborné texty překládat k tomu vyškolení translátologové a filologové, nebo raději experti v daném oboru (biologové apod.)? Je si student jakožto filolog jistý adekvátností svého překladu (být se jedná jen o text popularizační)? Kdy už by uvažoval o kontrole odborníkem? Hraje v této problematice roli i výchozí jazyk (velké versus malé jazyky)?
4. Závěr práce Michala Kořenáře je spíše jen shrnutím, mohl však obsahovat i nějaké obecnější poznatky. K čemu to celé čtenáři vlastně může být, zejména českému nederlandistovi – jaký je přínos této práce pro překládání z nizozemštiny do češtiny? Pokud vím, neexistují odborné publikace zabývající se titulkováním nizozemských filmů či pořadů, bylo by proto dobré uvést, do jaké míry se mohou dosažené výsledky hodit například dalším nederlandistům. Co si vlastně autor práce myslí o praktickém využití titulků, které vytvořil? Nebo to pro něj byl čistě jen studijní/pokusný materiál? Pokud ano, vidí jiné perspektivy do budoucna, zvláště když je prakticky vše sdíleno elektronicky a lidé se snáze dostanou i k filmové produkci menších zemí v méně překládaných jazycích?

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Ústav germánských studií

Celkově tuto práci hodnotím pozitivně. Student se sice ve výsledném překladu nevyhnul řadě zcela zbytečných chyb, ale jeho práce může být i přesto velkým přínosem pro další nederlandisty, kteří se o překlady audiovizuálních textů a tvorbu titulků zajímají. Oceňuji volbu přínosného, doposud opomíjeného tématu, osobní zaujetí, samostatnost, dobrý výběr sekundárních zdrojů a práci s nimi a v neposlední řadě i technické provedení.

Tuto bakalářskou práci tímto doporučuji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: velmi dobře.

Mgr. Lucie Sedláčková, Ph.D.

Praha, 1. září 2014